

M K B

Barlangnap
június 27-29-én
Klastrompusztán

PROGRAMOK
RENDEZVÉNYEK
BESZÁMOLÓK
JELENTÉSEK
RÖVID CIKKEK
KÖZLEMÉNYEK
HÍREK
HIRDETMÉNYEK

2003.

május-június

**T
Á
J
É
K
O
Z
T
A
T
Ó**

BÚCSÚ KOVÁCS PÉTERTŐL

2003. április 15-én Égerszögön végső búcsút vettünk barlangkutató társunktól, "Félixtől", ahol Vidics Zoltánné mondott beszédet, majd a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat, a Ferencvárosi Természetjárók Sport Köre, az Észak-magyarországi Barlangi Mentőszolgálat, az égerszögi önkormányzat, ismerős és ismeretlen barlangkutatók koszorúját helyeztük a sírra.

Halkszavú, csendes fiú volt, keveset beszélt. Szüleit korán elvesztette, egyedül élt. A 70-es évek végén kezdett az FTSK-ban barlangászni. A nyolcvanas években rendszeresen részt vett a Szabadság-barlang bontási táborokban, és egyik főszereplője volt a Dancza-barlang feltárásának. Ideális barlangász alkat volt, alacsony és vékony. Hihetetlen energia szorult belé, kevés hasonló embert láttam így barlangot ásni-bontani. Félelmet és fáradságot nem ismert, bármely járatba, bármely omladékos aljzat alá behatolt. Élt halt a barlangkutatásért és az asztrológiáért. Ingájával és varázsvesszőjével többször bejárta Égerszög környékét, lázasan keresve a Dancza-barlang folytatását. Minden embernek vannak szakrális helyei az életben, az Övé a Dancza volt, az a barlang, amelybe annyi sok szenvedés és gyötrelme után jutott be társaival. A barlang nem adta egykönnyen magát, cserébe iszonyatos energiát és szenvedést követelt, melyet Félix önzetlenül megadott neki.

Fatalizmusa a keleti filozófiába vetett hite és halálösztöne visszavitte őt a Dancza-barlangba. Meggyőződésem, hogy szándékosan tért vissza ide, itt kért tőle találkát a halál, ahol a barlangász számára legszebb az örök nyugalom. Élt 48 évet, békeporaira.

Kuruc János
FTSK

PROGRAMOK, RENDEZVÉNYEK

ELŐADÁSOK

Május 14. (szerda) 17 óra

Kocsis Ákos: A Kab-hegy víznyelői

Dia-, esetleg videovetítéssel kísért előadás, a 2003 márciusi hóolvadás utáni nyelőműködésről készült diákkal. A Kab-hegy víznyelői az országban a legjelentősebbeknek számítanak, ezért joggal feltételezhető alattuk egy nagyméretű barlangrendszer. Ennek egy-egy kezdeti szakasza már ismertté vált. A rendszer megismeréséért folyó feltárási munkákról és további terveinkről is szó esik az előadáson.

MKBT TÁJÉKOZTATÓ

Megjelenik minden páratlan hónap elején (lapzártá: minden páros hónap 10-én)

Kiadja a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat

1025 Budapest, Pusztaszeri út 35.

Tel.: 346-0494, tel./fax: 346-0495. E-mail: mkbt@axelero.hu

Szerkesztő: Fleck Nóra. Felelős kiadó: Börcsök Péter

A tájékoztató számára leadott cikkek, anyagok tartalmáért a szerzőik felelősek.

Floppyn és e-mail-en érkező anyagokat Win 98/Office 2000 ill. Win 95 /6.0 formátumban tudunk fogadni.

BARLANGNAP

Klastrompuszta 2003. június 27—29.

Részletes tájékoztatás a 15. oldalon.

BARLANGKUTATÓ TÁBOR A „PALÓC METEÓRÁKON” (19. VULKÁNSZPELEOLÓGIAI TÁBOR)

A Vulkánszpeleológiai Kollektíva 2003. július 5—13. között szervezi hagyományos nyári táborát, ezúttal az Istenmezejéhez tartozó Bagoly-tanyán. Istenmezeje körül helyezkedik el hazánk egyik méltatlanul keveset emlegetett, vadregényes sziklaformákat mutató homokkőhegysége az Óbükk, vagy más néven Vajdavár-vidék. A homokkőszikrek meredek falában több helyen kimállásos és eróziós barlangok alakultak. Az előző években már 13 ilyen barlangot részletesen átvizsgáltunk, de további barlangok fellelésére is reális esély kínálkozik. Irodalmi utalások és morfológiai elemzések után mintegy 41 felkeresendő „barlanggyanús helyet” vettünk lajstromba. A táborozás ideje alatt kívánjuk e helyeket felkeresni, a remélhetően talált barlangok adatait a kataszter számára rögzíteni és ha szükséges, feltárni azokat.

A tábor ideje: 2003. július 5—13. (gyülekező már július 4-én délután)

Helye: Istenmezeje, Bagolytanya, Téry Ödön kulcsosház.

Megközelítés: Pétervásáráig a 23-as műúton, onnan Istenmezeje 9 km-rel északra van. A hosszan elnyúló falu északi végénél nyugatra, a Kajra-patak völgyén át vezet az eleinte aszfaltozott, majd makadámút Bagolytanyáig (gépkocsival is jól járható; az istenmezejei buszmegállótól 5 km).

Szállás: a Téry Ödön kulcsosházban; a ház 16 ágyas (pótágyazható), van közösségi helyisége, konyhája fatüzelésű tűzhellyel, edényekkel; világítás petróleummal; az udvaron kút és árnyékszék; a ház mellett sátrazni is lehet. A táborozási lehetőség kb. 1500 Ft/fő.

Ételmezés: önellátó.

Beszerezési lehetőség: Istenmezején vegyesbolt (5 km), Pétervásárán szaküzletek, benzinkút (15 km).

Ajánlott egyéni felszerelés: túraruha, barlangi öltözet, lámpák, benzin- vagy gázfűző, tisztálkodási szerek, jegyzetfüzet, írószer, esetleg fényképezőgép, élelmiszer, sátrazás esetén kempingfelszerelés.

Ajánlott térképek: „A Karancs, a Medves és a Heves-Borsodi-dombság” 1: 60 000 ma. turistatérképe, EOTR-térképek, kataszteri térképek, légifotók stb.

Várjuk a barlangkutatókat és a segítőkész érdeklődőket. Részvételi szándékodat jelezd a kutatásvezetőnek

Bővebb felvilágosítással szolgál a kollektíva és a kutatás vezetője:

Eszterhás István

8045 Isztimér, Köztársaság út 157.

Tel: 22/420-086

HIVATALOS KÖZLEMÉNYEK

TISZTÚJÍTÓ KÜLDÖTTKÖZGYŰLÉS 2003. április 12.

A Társulat tisztújító küldöttközgyűlését 2003. április 12-én tartotta a Szemlő-hegyi-barlang fogadóépületének vetítőtermében. A küldöttközgyűlésen megjelent küldöttek száma 44 fő, a szavazati joggal nem rendelkező résztvevők száma 9 fő volt.

A küldöttközgyűlés keretében az *Érembizottság*

– a magyar karsztvidékek és barlangok feltáró kutatásában elért kimagasló eredményért adományozható *Vass Imre-éremmel* a Molnár János-barlangban feltárt több mint egy kilométer hosszúságú új járatok felfedezéséért *Kalinovits Sándort* tüntette ki.

Az Érembizottság a küldöttközgyűlésen *visszavonta* azt a javaslatát, hogy *Adamkó Péternek* adományozza a kimagasló társulati munkásságért járó *Herman Ottó-érmet*.

A küldöttközgyűlés

- 90. születésnapja alkalmából *Venkovits Istvánt*,
- 85. születésnapja alkalmából *Molnár Istvánt* és *Szilvássy Gyulát*,
- 80. születésnapja alkalmából *dr. Dénes Györgyöt* és *Vass Bélát*,
- 75. születésnapja alkalmából *Barczikay Dénest* és *dr. Markó Lászlót*,
- 70. születésnapja alkalmából *Preisinger Ferencet*,
- 60. születésnapja alkalmából *dr. Korpás Lászlót* és *Maucha Lászlónét* emléklappal tüntette ki.

A küldöttközgyűlés az alábbi határozatokat hozta:

- elfogadta a 2002. évről szóló főtitkári beszámolót (K-1/2003);
- elfogadta a 2002. évről szóló közhasznúsági beszámolót (K-2/2003);
- elfogadta a Felügyelő Bizottságnak a Társulat 2002. évi gazdálkodásáról szóló jelentését (K-3/2203);
- elfogadta a Karszt és Barlang Alapítvány Kuratóriumának a 2002. évről szóló beszámolóját (K-4/2003)
- **megválasztotta a következő négy éves időszakra a Társulat új vezetőségét (K-5/2003).**

A Társulat 2003. április 12-i tisztújító küldöttközgyűlésén megválasztott tisztségviselők:

<i>Elnök:</i>	Dr. Korpás László	<i>Főtitkár:</i>	Börcsök Péter
<i>Társelnökök:</i>	Hazslinszky Tamás Dr. Leél-Össy Szabolcs Maucha László	<i>Titkárok:</i>	Botos Zsolt Lieber Tamás Perényi Katalin

Választott választmányi tagok:

Eszterhás István
 Hegedüs András
 Kucsera Márton
 Dr. Lénárt László
 Polacsek Zsolt
 Sívó Zsuzsa
 Szabó Zoltán
 Dr. Szunyogh Gábor
 Takácsné Bolner Katalin
 Zih József

póttagok:

Gruber Péter
 Taródi Péter

Érembizottság:

elnök: Takácsné Bolner Katalin
tagok: Czajlik István
 Dr. Fodor István
 Gádoros Miklós
 Dr. Hevesi Attila

Felügyelő Bizottság:

elnök: Dr. Csepregi István
tagok: Egerland Zoltán
 Károly Gábor
 Kiss Attila
 Lengyel János

póttagok: Csepreghy Ferenc
 Papp László

KÖZHASZNÚSÁGI BESZÁMOLÓ

A Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulatot a Fővárosi Bíróság 1999. január 19-én 13.Pk.60.438/1989/11 számon 1998. január 1. napjától kiemelkedően közhasznú szervezetnek minősítette.

1. Beszámoló a kiemelkedően közhasznú tevékenységről

– A Társulat tagjai, kutatócsoportjai és egyéni kutatói által karsztvidékek és barlangok bejárásával, megismertetésével, feltárásával olyan társadalmilag hasznos tevékenységet végeztek, amelynek megismertetésével, hasznosítási javaslatok kidolgozásával állami és önkormányzati szervek munkáját támogatták.

– Karszterületek és barlangok rendszeres bejárásával és kataszterezésével, járatok térképezésével olyan természetvédelmi (barlangvédelmi) feladatokat láttak el, amelyek a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. Törvény végrehajtását segítették elő.

– Tagjai a megszerzett ismeretek széles körű elterjesztésével (előadások, publikációk, szakmai találkozók megszervezése) a társadalom tudatformálását szolgálták.

– Hazai, külföldi és nemzetközi szervezetekkel együttműködve tevékenysége a magyar karszt- és barlangkutató, az ehhez kapcsolódó érdekképviseleti és szakmai-tudományos tevékenysége koordinációs, információs feladatainak ellátásában is kiteljesedett.

– A Társulat könyv-, térkép- és dokumentáció tára egyedi gyűjteményeinek nyilvános használhatóságával szintén közhasznú tevékenységet lát el.

2. A fentiekben részletezett kiemelkedően közhasznú tevékenységek kiadásaihoz 2002-ben

– a Környezetvédelmi Alap Célelőirányzattól a könyv- és adattárban tárolt jelentős, nagyértékű információs anyag széles körű hozzáférhetővé tételének biztosítására, illetve ezek barlangtani adatbázisba szervezésére 3.000.000 Ft-ot,– ugyancsak a Környezetvédelmi Alap Célelőirányzattól a Cholnoky Jenő karszt- és barlangkutatói pályázat lebonyolításához 1.800.000 Ft-ot,

– az Oktatási Minisztérium Alapkezelő Igazgatóságától a Társulat Nemzetközi Speleológiai Unió részére történő nemzetközi tagdíjbefizetéséhez 291.030 Ft-ot,

– a MTESZ Szövetségi Tanácstól a működési kiadások fedezésére 458.277 Ft-ot,

– a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztérium által kezelt bérkeretből a Társulatnál alkalmazott ügyvezető titkár illetményének emelésére 157.040 Ft-ot kapott a Társulat.

3. 2002. év folyamán a Társulat a magánszemélyek jövedelemadójának 1 %-ából 428.635 Ft-ot kapott, melyet a tagság informálásának érdekében kéthavonta megjelenő MKBT Tájékoztató megjelentetésére és a tagokhoz történő eljuttatására fordítottunk.

4. A Társulat törvény szerinti vezető tisztségviselői részére a Társulattól 2002. évben kifizetés nem történt. A Társulatban munkaviszonyban álló alkalmazott részére 2002. évben járulékokkal együtt 1.782.736 Ft került kifizetésre.

Budapest, 2003. április 3.

Börcsök Péter
főtitkár

KETTŐS KÖNYVVITELT VEZETŐ TÁRSADALMI SZERVEZEK, KÖZTESTÜLETEK KÖZHASZNÚ BESZÁMOLÓJÁNAK MÉRLEGE – 2002 ÉV

Sor- szám	A tétel megnevezése	Előző év (eFt)	Tárgyév (eFt)
1.	A. Befektetett eszközök (2—5. sorok)	360	1151
2.	I. IMMATERIÁLIS JAVAK	17	3
3.	II. TÁRGYI ESZKÖZÖK	343	1148
4.	III. BEFEKTETETT PÉNZÜGYI ESZKÖZÖK	-	-
5.	IV. BEFEKTETETT ESZKÖZÖK ÉRTÉKHELYESBÍTÉSE	-	-
6.	B. Forgóeszközök (7—10. sorok)	8553	4554
7.	I. KÉSZLETEK	1936	1918
8.	II. KÖVETELÉSEK	30	-
9.	III. ÉRTÉKPAPÍROK	-	-
10.	IV. PÉNZESZKÖZÖK	6587	2636
11.	C. Aktív időbeli elhatárolások	-	-
12.	ESZKÖZÖK (AKTÍVÁK) ÖSSZESEN (1.+ 6.+ 11. sor)	8913	5707
13.	D. Saját tőke (14. — 17. sorok)	2600	2809
14.	I. INDULÓ TŐKE	3307	3307
15.	II. TŐKEVÁLTOZÁS	86	-707
16.	III. LEKÖTÖTT TARTALÉK	-	-
17.	IV. ÉRTÉKELÉSI TARTALÉK	-	-
18.	V. TÁRGYÉVI EREDMÉNYALAPTEVÉKENYSÉGBŐL	-793	209
19.	VI. TÁRGYÉVI EREDMÉNY VÁLLALKOZÁSI TEVÉKENYSÉGBŐL	-	-
20.	E. Céltartalék	-	-
21.	F. Kötelezettségek (20. — 21. sorok)	1666	2444
22.	I. HOSSZÚ LEJÁRATÚ KÖTELEZETTSÉGEK	-	-
23.	II. RÖVID LEJÁRATÚ KÖTELEZETTSÉGEK	1666	2444
24.	G. Passzív időbeli elhatárolások	4647	454
25.	FORRÁSOK (PASSZÍVÁK) ÖSSZESEN (13.-20. +21. + 24. sor)	8913	5707

**KETTŐS KÖNYVVITELT VEZETŐ TÁRSADALMI SZERVEZÉK, KÖZTESTÜLETEK
KÖZHASZNÚ BESZÁMOLÓJÁNAK EREDMÉNYKIMUTATÁSA — 2002 ÉV**

Sor- szám	A tétel megnevezése	Előző év (eFt)	Tárgyév (eFt)
1.	A. Összes közhasznú tevékenység bevétele (1. — 5. sorok)	11162	14854
2.	1. Közhasznú célra, működésre kapott támogatás	723	1044
3.	a. alapítótól	-	-
4.	b. központi költségvetéstől	-	-
5.	c. helyi önkormányzattól	-	-
6.	d. egyéb, ebből 1 %	424	429
7.	2. Pályázati úton elnyert támogatás	475	5090
8.	3. Közhasznú tevékenységből származó bevétel	8840	7516
9.	4. Tagdíjból származó bevétel	1076	1027
10.	5. Egyéb bevételek	48	177
11.	B. Vállalkozási tevékenység bevétele (1. — 11. sorok)	-	-
12.	C. Összes bevétel (1. + 9. sor)	11162	14854
13.	D. Közhasznú tevékenység költségei	11955	14645
14.	1. Anyag jellegű ráfordítások	5592	6095
15.	2. Személyi jellegű ráfordítások	5333	5497
16.	3. Értékcsökkenési leírás	189	427
17.	4. Egyéb ráfordítások	841	2626
18.	5. Pénzügyi műveletek ráfordításai	-	-
19.	6. Rendkívüli ráfordítások	-	-
20.	E. Vállalkozási tevékenység ráfordításai (1. — 6. sorok)	-	-
21.	1. Anyag jellegű ráfordítások	-	-
22.	2. Személyi jellegű ráfordítások	-	-
23.	3. Értékcsökkenési leírás	-	-
24.	4. Egyéb ráfordítások	-	-
25.	5. Pénzügyi műveletek ráfordításai	-	-
26.	6. Rendkívüli ráfordítások	-	-
27.	F. Összes ráfordítás (D+E sorok)	11955	14645
28.	G. Adózás előtti eredmény (B-E)	-793	209
29.	H. Adófizetési kötelezettség	-	-
30.	I. Tárgyévi vállalkozási eredmény (G-H)	-	-
31.	J. Tárgyévi közhasznú eredmény (A-D sor)	-793	209

Tájékoztató adatok eFt-ban

	Megnevezés	Összeg
32.	A. Személyi jellegű ráfordítások	5497
33.	béreköltség	1623
34.	megbízási díjak	313
35.	tiszteletdíjak	-
36.	személyi jellegű egyéb költségek	2958
37.	bérbírálatok	916
38.	B. A szervezet által nyújtott támogatások	1980
39.	ebből: A Korm. rend. 16. §. (5) bekezdése szerint kötelezettségként elszámolt és továbbutalt, illetve átadott támogatás	-

A RÉGI-ÚJ ELNÖK ÉS FŐTITKÁR BEKÖSZÖNTŐJE

Kedves Barátaink!

Ismételten megköszönjük, hogy négyévi tevékenységünk után újra megválasztottatok bennünket. Minden igyekezetünkkel azon leszünk, hogy az elmúlt időszakban irántunk kialakult bizalmat tovább erősítsük.

Szeretnénk folytatni azt, amit elkezdtünk és tovább haladni, hogy a következő négy év után egy jól működő Társulatot adhassunk át utódainknak. Megpróbáljuk működésünket megújítani, és a kor követelményeihez igazítani. A korszerű működési forma egyik alapfeltétele a könyvtár és dokumentációs rendszer archiválása. Az informatika fejlesztése mellett nem akarjuk elhanyagolni kiadványainkat sem és szeretnénk, ha azok az eddiginél korszerűbb, és ha lehet népszerűbb, formában jelennének meg.

A hatékony és eredményes természetvédelem érdekében erősíteni kívánjuk a Társulat helyzetét az államigazgatási rendszerben, mivel a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztériummal, a Természetvédelmi Hivatallal és a Nemzeti Parkokkal kiépített kapcsolataink a jövőbeni eredményes működésünk zálogai.

Fejlesztőnk kell a nemzetközi kapcsolatainkat: rendezvényekkel, a cserekapcsolatok bővítésével, és azoknak a csoportok részére történő felajánlásával.

A pályázati rendszer keretében és megbízásos munkákkal kívánjuk a jövőben is növelni a Társulat szakmai elismertségét és megteremteni a működésünkhöz szükséges anyagi hátteret.

A jövő generáció érdekében folytatjuk a szakmai tanfolyamok szervezését, annál is inkább, mert az eddigiek sikerei azt mutatják, hogy ez a járható és követendő út. Ráadásul ezek a kurzusok jó lehetőségeket jelentenek a vidéki és a fővárosi csoportok kapcsolatainak kialakításához és elmélyítéséhez. Ehhez segítene az új elképzelésünk is, hogy úgynevezett nyílt hétvégeket szervezzünk az ország különböző karsztvidékein működő csoportok részvételével.

Végül, de nem utolsó sorban köszönjük az előző elnökség tagjainak munkáját, és az újonnan megválasztottaknak pedig sok sikert és jó egészséget kívánunk az előttünk álló négy évhöz.

Budapest 2003. április 13.

Börcsök Péter

főtitkár

tel: 06 30 231 86 84

Korpás László

elnök

tel: 251 46 78

BESZÁMOLÓK, JELENTÉSEK, RÖVID CIKKEK

ÚJ FELFEDEZÉS A MOLNÁR JÁNOS-BARLANGBAN

Hosszú évek óta nem volt példa arra, hogy a hazai vizes barlangokban új járatokat sikerüljön megismerni. Természetesen ez a kijelentés egy kissé sarkos, mert néhány méter új járat azért csak került minden évben, legutoljára az Esztramos Rákóczi-barlangjában. Igaz, hogy ezt a felfedezést sokan nem győzelemnek élték meg.

Kezdeném a történetet a hetvenes évek végével, amikor a barlang térképezési munkái során felfedeztünk egy szűk folyosót, amiből 24 °C hőmérsékletű víz áramlott

az ismert részekbe. Ez a pont sokáig foglalkoztatott, de be kellett látnom, hogy ezen a szűkületen keresztül ember nem juthat be a barlang folytatásába.

Hamarosan a Lukács-fürdő medencéit vízzel ellátó csővezeték épült a barlang felső járataiba. A kutatás így lehetetlenné vált, mivel a bűvár által felkavart üledék azonnal a medencékbe került. A korlátozott lehetőségek ellenére az FTSK Delfin Könyvbűvár Szakosztály néhány lelkes tagja segítségével 1984-ben elkészült a barlang részletes térképe, mely 483 m hosszban tartalmazta az akkor ismert járatokat.

Alapvető változást hozott a fürdő életében, amikor a hatályos rendelet értelmében vízforgató berendezést helyeztek üzembe. Sokan, és megvallom köztük én is nagy ellenzője voltam a vízforgató üzemnek. Nem gondoltam, hogy ez a berendezés lesz az, ami végül is életem egyik nagy felfedezéséhez segít. A vízforgató üzem következtében a medencék vize ugyanis nyáron túlmelegedett. Ekkor kaptam megbízást, hogy a barlang ismeretében tegyek javaslatot, milyen módon juttathatnánk hidegebb vizet a medencékbe. Ezzel a megbízással megnyílt a lehetőség némi kutatásra és merülésre a barlangban.

Minden barlangot kedvelő bűvár tudja, hogy az esztramosi baleset óta hazánkban barlangban merülni tilos. A merülési tilalom nem vonatkozott a vállalkozásomra, mert a Budapest Gyógyvizei és Hévízei RT. megrendelésére, minisztériumi engedéllyel munkát végeztünk a barlangban.

A kellő víz hőmérséklet biztosítása, beállítása érdekében a Lukács-fürdő vizét szállító csővezeték nyomvonalát kellett megváltoztatni, hogy hidegebb, 20 °C-os vizet tudjunk vezetni a medencékhez.

A Molnár János-barlang meglévő víz szállító csővezetékének áthelyezési munkája során 2002 novemberében egy nyílás vált szabaddá a barlang Fekete-falánál. A kíváncsiságtól hajtva némi kis bontás után a nyílás akkorára bővült, hogy készülékekkel a hátamon megpróbálkozhattam az átbújással. Legnagyobb meglepetésemre ez könnyebben sikerült, mint vártam. Erre a látványra számítottam. A barlang folytatódik. Álltam és elgondolkoztam az elmúlt évtizedekben végzett munkáról, álmódosításokról. Kevesen vannak, akik nagy barlangrendszerek felfedezésével dicsekedhetnek, többen azok, akik kisebbekkel. Nekem már adott az élet ilyen, de ez a mostani legmemorablebb álmaim is felülmúlta.

A hasadékrendszer, ami a hely geológiai viszonyainak ismeretében szinte elképzelhetetlen volt, kinyitotta kapuját. Nyilvánvalóvá vált, hogy a barlang régen feltételezett folytatásában vagyunk. A felfedezés hivatalos bejelentése után megkezdtük a feltárást. A barlangjáratok a vízszint alatt húzódnak, így a munka hatalmas technikai apparátust és magasan képzett barlangi bűvárokat igényelt. A járatok mérete megdöbbentett mindenkit. Pár nap alatt kiderült, hogy egy hatalmas hasadékrendszerbe jutottunk. A méretek nem hasonlíthatók össze a barlang eddig ismert járatainak méretével. Itt is két különböző hőmérsékletű víz tölti ki a járatokat, csak a mennyiségek elképesztőek. Az új járatok hossza a feltárások jelenlegi állása szerint **meghaladja az egy kilométert**, amelyből a felmért járatok hossza 931 méter. A barlang járatainak méretei minden elképzelésünket felülmúlják. Átlagos szélességük 3–6 méter, de van egy folyosó, amely 78 m hosszú, 16–27 m széles és 14–22 m magas. A hasadékban megközelítőleg 23 500 m³ víz található.

Ennek a folyosónak van egy légtéres része, mely 380 m² szabad vízfelszínnel rendelkezik. Ez a légtéres rész sajnos nem növeli a merülések biztonságát, mert a kitöltő gázkeverék 5,8 % CO₂-t tartalmaz. Ma már egyre nehezebben tudjuk biztosítani a feltáráshoz szükséges technikát, mert a távolság növekedése miatt a vihető

légző gáz mennyisége határt szab a beúszható szakasznak.

Most megkezdjük a szponzorok felkutatását és a hatóságok támogatását egy rövid vágat hajtásához a légteres terembe. A József-hegy oldalában hajtott, jelenleg használaton kívüli vágatból 4–6 méteren belül a terem elérhető. Ezzel kb. 30 perccel rövidíthető a felesleges úszás és így a biztonság is jelentősen növekedne.

A következő számban szeretnék részletesebb beszámólót írni a feltárásról és a készülő térkép bemutatását is tervezem.

Rajtam kívül van még hét barát, aki rengeteget tett és segített nekem a barlanggal kapcsolatos munkáim végzése során. Nekik is jár a köszönet és a felfedezés öröme – munkájuk jutalma – az ismeretlen világ megismerése.

Végezetül álljon itt a felfedezésben velem osztozók névsora ABC-sorrendben és nem a végzett munka alapján rangsorolva. Clement Károly, Domján András, Gyurka Zsolt, Mülner László, Szebeni Lehel, Tihanyi Tibor, Zelenák József.

Kalinovits Sándor
IANTD technical cave instruktör

MÉLYÜL A FERENC-HEGYI-BARLANG

2003 január–február folyamán az ARIADNE Egyesület kutatói Nagy Sándor vezetésével, több más csoport tagjai és egyéni kutatók jelentős segítségével még újabb részeket tártak fel a barlang "új része" alatt. Az eddig feltárt hossz kb. 300 m, de számos bontási hely van még. A feltárás különlegessége, hogy az új rész "kilépett" az eddigi, meglehetősen horizontális kiterjedésű barlangból, az első gyors felmérés szerint a barlang mélysége 85 m-re növekedett. Az alsó részeken már eocén alapkonglomerátum törmelékeket találtunk, valószínűleg néhány méterre vagyunk a triásztól. A járatok viszonylag kényelmesek, de azért baradlai méretekre senki ne számíton.

Az elmúlt évek kisebb feltárásaival együtt a barlang hossza már 700 méterrel növekedett az 1992-es térképezés óta. További információ és képek az ARIADNE honlapon (<http://ariadne.fw.hu>).

Surányi Gergely (Surda)

TÉLI TÁBOR A GORTANIBAN

2003. február 8–16.

Az 1993 óta minden év telén rendszeresen megtartott expedíciósorozata idén már a 12. téli táborát eredményezte. Igazán komoly eredményeket 5 éve értünk el a 200 m magas By Pass kürtő kimászásával és a felette lévő szakaszok bejárásával, dokumentálásával. Azóta két új bejáratot is találtunk (Magyar-barlang, Dékány Péter barlang). Egy hetes nagy létszámú felszín alatti tábor keretében folytattuk az eddig 15,1 km hosszban feltárt magyar szakasz kutatását a **Michele Gortani** barlangban, amely több más barlangrendszer összekapcsolásával kb. 35 km összhosszúságú.

A hazai hóviszonyok miatt egy nappal később, szombaton délután indultunk. Másnap már a hegyoldalban tapostuk a helyenként combközépig érő havat. A Magyar-barlangon át 200 m-el mélyebben az X-ponti bivakban rendeztük be a táborunkat. A hét kezdetén felszereléseink egy részét gyűjtöttük be a már lezárt kutatási zónákból. Az ősszel feltárt **Dékány Péter-barlang** (655m/181m) kapcsolódott az Ausztrália nevű szakasz **Fás-kürtőjéhez** ezért abból lehúztuk, továbbá a **Vízvadász** (1,1 km/-166m, szifonnal záródó) járatából is kisereltük a köteleket. Az így nyert felszereléssel tovább kutattuk a **Szülinapi-aknarendszert**, ami rövid bontás után me-

anderező járattal sajnos járhatatlanul keskeny hasadékká szűkült el (216 m új felmérés, a tetejétől -170 m szintkülönbségű és összesen 350 m hosszú).

A tavalyról maradt, be nem ereszkedett **Enyémke** aknarendszere egy szigorú szűkületsorral kezdődött, melyet pattintós módszerrel tettünk járhatóbbá. A P43-es akna alól még további 55 m szintkülönbségű újonnan bejárt akna, meander kombináció vezetett egy nagy vetőhöz, ami mellett egy szifon zárta el a járatot. Mindez a Magyar-barlang becsatlakozása alól, további -130 m mélységű, 200 m hosszú aknarendszert eredményezett.

Régi nagy tervünk a -900 m-en lévő végponti szifon feletti vízfolyás kimászása, ismét meghiúsult. A leszállított felszerelések legfontosabbika a fúró (már megint) megsérült és így ismét csak alulról vizsgálhattuk a kürtő eredetét. Közben megkezdtük az ún. **3 nagy-terem** végpontjának bontását, majd az **X-ponti bivak** zónájában kimásztunk két kisebb kürtőt (P35, és P5-P5-P20-?), melyek felfelé tovább folytatódhatnak. A bontás néhány m³ kö elhordása után megnyílt; és az alatta lévő 140 m (felmért) + 50 m (felméretlen) főként lapos járat egy hatalmas terem szélére vezetett. Másnap kézi nitteléssel folytatódott a feltárás. A terembe (**Humboldt-terem**) 20 m-t leereszkedve, az 20x40 m szélesnek mutatkozott. Belőle több irányban járatok vezetnek ki, de csak a legkézenfekvőbb különösebb mászás nélkül elérhető meredeken lejtő folyosóba mentünk tovább. A szokatlanul nagyszelvényű járat aljába mélyen bevágódott a teremből befolyó víz, ami 75 m után egy letöréssel folytatódott tovább. Minden alsó próbálkozás ellenére felül látszott a legoptimálisabbnak átmászni. Másnap (utolsó nap, 6. akcióban) kötelekkel fúróval tértünk vissza. A folytatás, hasonlóan tágas volt; kötélhíd – két meredek agyaglejtő – újabb kötélhíd készítése után a meander aljába kényszerültünk. Öt méter ereszkedéssel a sáros falú aktív járatban időnk végén még 50–70 m-t jártunk be. A járat tovább folytatódik. A szintkülönbség -150 m, amit a bontástól lefelé tettünk meg (430 m hosszban). Ezzel a Grande Meandro szintjére értünk (-700 m) ahol a végponti szifontól távol (400 m-re) „jóval mögötte” járunk már, igaz 200 m-el feljebb. A feltárás folytatása későbbi időpontban várható.

Új feltárás: 428 m +50 m (Humboldt-járat), +65 m (Enyémke), +157 m Szülinapi-aknarendszer, +56 +35 m (Hasszán Sas és Trappattoni-kürtő); **összesen: 791 m.**

Térképezés: 428 m (Humboldt-járat), +204 m (Enyémke), +216 m Szülinapi-aknarendszer; **összesen: 848 m.**

Résztevők: 12 fő teljes időre maradt (*Egri Laci, Gazda Attila, Izápy Viktor, Kovács Ferenc, Köblös Csaba, Kunisch Péter, Molnár Tamás, Németh Zsolt, Nyerges Attila, Perényi Kati, Takács Róbert, Zih József*),

...míg 2–2 autónyi csapat (*Balogh András, Borzsák Kamilla, Csekő Zsuzsi, Forró Gábor, Gazda Attila, Hajnal Ágnes, Invics Gábor, Kovács András, Kucsera Márton, Lakat Fecó, Markó Gábor, Mészáros István, Nagy Peti, Németh Laci, Polacsek Zsolt, Szira Fruzsina, Tarnai Tamás, Tegzes András, Török Ágnes*) pedig a tábor elejére és végére segített be a felszerelések szállításába.

2003. II. 27.
Nyerges Attila

EGY BÜKKI BARLANG, ILLETVE A BARLANGOT HORDOZÓ HEGY NEVÉRŐL

A bükki Nagy- és Kis-fennsík – közelebbről Bánkút és Szentlélek – között emelkedő 899 m magas hegy a XX. századi turista térképeken a Nyárúj-, ill. a Nyárjú-hegy nevet viseli. A legfrissebb (1993) 1:10 000-es léptékű, helyrajzi (topográfiai) térképe-

ken neve: Nyárúj-hegy, éppúgy mint az 1928-as kiadású 1:25 000-es méretarányú térképlapon. E névváltozatok tartoznak a hegy tetőközeli romos barlangjához is, amely Kadić Ottokár leírásában (1940) Nyárújhegyi-barlang néven szerepel. Mindkét változat sajátos tévedés. A „Nyárjú” hívei szerint e név a nyárfa nem(nemzetség) népies megnevezése. Magyarázható továbbá úgy is, hogy az eredeti név Nyárjuh volt, csak a végéről az amúgy is alig hangzó „h” lekopott. Más vélemény szerint a név ilyen alakja értelmetlen, és az helyesen Nyárúj-hegy lenne. Hogy ez mennyivel értelmesebb, azt mindenki maga ítélje meg.

A kérdés, azaz a név eredete és eredeti alakja azonban szerencsére könnyen megválaszolható, mert Bél Mátyás (1684—1749) Bükkre vonatkozó kéziratában és Vályi András Magyar országnak leírása I. kötetében (1796, 252. o.) egyaránt Nyárjuk hegyről olvashatunk. Vagyis a név második tagjának végéről nem a „h”, hanem a „k” hang kopott le. Viszonylag érthetetlenül. Mert a hegy Ny-i végének tövében barlang nyílik, és egyértelmű, hogy nem a barlang kapta a hegytől(ről) a nevét, hanem a barlangról a hegy. Hogy a Nyár-lyuk név első tagja a nyárfára vagy az évszakra utal, azt nehéz eldönteni. Minthogy a hegy DK-i lejtője a Nyárjas-oldal nevet viseli, valószínűbb, hogy a nyárfáról. Azonban a növényzet összetétele – különösen a fakitermelés óta – gyorsabban változik, mint a barlangok száma, így csak az a biztos, hogy a barlang eredeti neve Nyár-lyuk, s így a barlangot hordozó hegy neve Nyár-lyuk-hegy. Ahogy az Bél Mátyásnál vagy Vályi Andrásnál is. Ezért kérjük térképészeinket és barlangászainkat, hogy a hegyet és a barlangot így nevezzék, térképeken, adattárakban így tüntessék föl! Vagyis az eredeti nevet „állítsák vissza”!

Források:

Kadić Ottokár (1940): Az Északnyugati Bükk barlangjai. Barlangkutatás, XVII. 1. 1–111. o.

Vályi András (1796): Magyar országnak leírása I. kötet, 252. o.

Dr. Hevesi Attila

2. BALÁZS DÉNES TUDOMÁNYOS ELŐADÓÜLÉS

A Magyar Földrajzi Múzeum és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanárképző Főiskolai Karának Földrajz Tanszéke 2003. március 20-án, a Magyar Földrajzi Múzeum fennállásának 20. évfordulója alkalmából rendezte meg a 2. Balázs Dénes Tudományos előadóülést. A rendezvény helyszíne a Magyar Földrajzi Múzeum előadóterme volt, ahol a nagyszámú érdeklődő jelenlétében dr. Marosi Sándor akadémikus Társulatunk tiszteletbeli tagja nyitotta meg a rendezvényt. Dr. Kubassek János múzeumigazgató **Balázs Dénes-émlékplakettet** nyújtott át azoknak a személyeknek, akik a múzeum létrehozásában segítséget nyújtottak, így elsőként *Balázs Dénesné, Vilma asszony*, a múzeum „tiszteletbeli édesanyja”, továbbá, *dr. Marosi Sándor, dr. Dénes György, Székely Kinga, Horváth Gergely* és *dr. Móga János* vehették át a kitüntetést.

A rendezvény első részében elhangzó előadások Balázs Dénes munkásságát méltatták, majd az ELTE TTK Földrajzi Tanszékének munkatársai számoltak be tevékenységükről. A rendezvény szünetében Balázs Dénes utazásairól készített emlékkiállítás tekinthettek meg az érdeklődők. Zárásként Balázs Dénes sírjának megkoszorúzására került sor, ahol dr. Marosi Sándor emlékezett meg a tudósról.

Fleck Nóra

HÍREK, KÖZLEMÉNYEK, HIRDETMÉNYEK

KITÜNTETÉS

A Környezetvédelmi és Vízügyi Miniszter 2003. április 17-én, a Föld Napja alkalmából

Takácsné Bolner Katalint,

a Minisztérium Barlangtani és Földtani Osztályának vezetőjét,
Társulatunk választmányának tagját, az Érembizottság elnökét

Pro Natura emléklakettel tüntette ki.

A kitüntetéshez szívből gratulálunk!

A BARLANGI TÚRAVEZETŐI TANFOLYAM VIZSGÁJÁRÓL

Társulatunk 2002 szeptemberében túravezetői tanfolyamot indított 36 fő részére. A sikeres felvételi után fél éven keresztül – minden második hétvégén – elméleti és gyakorlati túrákon és foglalkozásokon vettek részt a tanfolyam hallgatói. Ez mindenkítől nagy fegyelmet és odafigyelést kívánt. Nincs tanfolyam, amelyből ne vonhatnánk le tanulságokat, mégis azt kell mondanom, hogy ez a mostani összességében jó volt és jól éreztük magunkat, oktatók és oktatók egyaránt.

Sikerült reményeink szerint nem csak a technikai – gyakorlati – tudást elsajátítaniuk, hanem jó és rossz példával, olyan túravezetőket nevelni, akik társaikért és a barlangok védelméért mindig felelősséget fognak érezni.

A március 29–30-án megtartott vizsgán 34 vizsgázóból 23-an sikeres vizsgát tettek, 11 személyt pedig megkértünk arra, hogy ismétlje meg a gyengén teljesített tárgyakat.

Március 12-én sajnos csak kevesen jöttek el az eredményhirdetésre a Pál-házhoz, ahol szűk körben idéztük az emlékeket és fogyasztottuk a bablevest, ami állítólag igen jó volt.

A **barlangi túravezetői** tanfolyamon elért kitűnő eredményért a **tanfolyam legjobb túravezetője** címet és 10 ezer forintos vásárlási utalványt kaptak a következő személyek (elérhető max. pont 185 volt):

Gáspár Vera (Adrenalin)	179
Sióréti Gábor (Tolerancia)	178
Rostás Imre (Júra)	178
Hajnal Ágnes (Pizolit-Szeged)	175
Panker Ádám (BEAC)	175

Mindenkinek sok sikeres túrát és jószerencsét kívánok!

BP.

bakancs	☒	lámpa	☒
hátzsák	☒	karbidtartály	☒
hálózsák	☒	karbid	☒
sátor	☒	sisak	☒
derékalj	☒	overall	☒
főző	☒	alöltözés	☒
edények	☒	beülő	☒
polár	☒	maillon	☒
Gore-Tex	☒	karabinerek	☒
tájoló	☒	kantár	☒
GPS	☒	Stop-csiga	☒
könyv, térkép	☒	Croll	☒
bivakos bag	☒	Poignée	☒
köteles bag	☒	lépőszár	☒
níltes bag	☒	kötél	☒
kisbag	☒	kötélvédő	☒

TENGERSZEM-SPORT

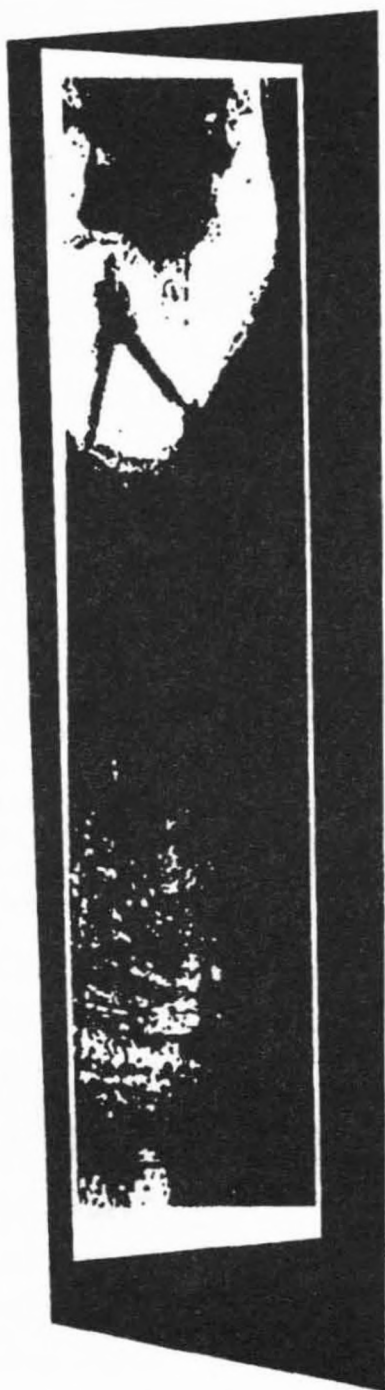
a Gortani-expedíció hivatalos támogatója

Budapest, VII. ker.

Dohány u. 29., Rákóczi út 32.

tel.: 322-1606, fax: 342-9551

www.tengerszem.hu

**MKBT-TAGOKNAK
7% KEDVEZMÉNY**

XLVII. BARLANGNAP 2003. június 27—29.

Rendező: BTSZ Triász Barlangkutató Csoport

Helyszín: Klastrompuszta (Pilis)

Részvételi díj: 1200 Ft (amely magában foglalja a szervezés, a táborozás és egyszeri meleg étkezés költségét). Diákoknak a részvétel (érvényes diákigazolvány felmutatásával) 900 Ft.

Szállás: saját sátorban.

Barlangtúra lehetőségek:

Leány–Legény-barlangrendszer, Pilis-barlang, Szoplaki-ördöglyuk, Sátorkő-pusztai-barlang, Strázsa-hegyi-barlang (az utóbbi kettő saját gépkocsival közelíthető meg)

Programok:

Péntek:

18-tól regisztráció

Szombat:

9⁰⁰ Marcel Loubens Kupáért kiírt barlangverseny

9³⁰ barlangtúrák

17⁰⁰ vacsora és élménybeszámolók előző évi túrákról, expedíciókról (vetítő, video iránti igényeket előzetes kérjük jelezni).

19⁰⁰ tábortűzgyújtás

19³⁰ a Marcel Loubens Kupa átadása (a győztes és a díjazottak komoly jutalmakban részesülnek).

Vasárnap

10 -tól barlangtúrák és egyéni technikai verseny.

A rendezvény ideje alatt büfét működtetünk, ahol szendvicset, virslit, üdítő- és egyéb italokat lehet vásárolni.

Felállításra kerül egy 7 m magas, 5 mászóúttal ellátott mászófal is.

Mindenkit szeretettel várunk

Király Gábor

és a BTSZ Triász Barlangkutató Csoport

KÜLFÖLDI RENDEZVÉNYEK – RÖVIDEN

Nemzetközi Karszthidrológiai és Ökorendszer Konferencia
2003. 06. 3–8. Bowling Green/USA – karst2003@yahoo.com

4. Európai Regionális Geo-térképészeti és Információrendszer Konferencia
2003. 07. 17–20. Bologna/Olaszország – www.regione.emilia-romagna.it/gelogia

Nemzetközi Barlangi Mentő Kongresszus (RESCONO 3)
2003. 07. 21–27. South Wales/Egyesült Királyság – jopo@freenetname.co.uk

6. Nemzetközi Gleccserbarlang és Sarkvidéki Karszt Szimpózium
2003. 09. 3–8. Spitzbergák – kamenka@usal.es

Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat
1025 Budapest, Pusztaszeri út 35.

NYOMTATVÁNY